

**Instrukcja stosowania
programu nauczania
„Młodzieżowe
miniprzedsiębiorstwo”
oraz materiałów dydaktycznych
do przedmiotu uzupełniającego
ekonomia w praktyce**

1. Idea i adresaci programu nauczania „Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo”

Program nauczania „Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo” jest innowacyjnym produktem wypracowanym przy współudziale uczestników projektu „Szkoła praktycznej ekonomii – młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Adresatami programu są nauczyciele liceów i techników z terenu całej Polski. Program przeznaczony jest do realizacji podstawy programowej przedmiotu uzupełniającego **ekonomia w praktyce**, może być również wykorzystany do prowadzenia zajęć pozalekcyjnych, skierowanych do uczniów zainteresowanych prowadzeniem własnej działalności gospodarczej. Realizacja programu winna uwzględniać zapisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2011r. (Dz. U. z 2011r., Nr 176, poz. 1051) w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki.

W ramach realizacji programu uczniowie uczestniczą w grze edukacyjnej „Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo”. Istotą Gry jest założenie i prowadzenie w szkole realnie działającej firmy – młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa - zorganizowanego na wzór spółki jawnej. Wszyscy uczestnicy programu stają się współwłaścicielami (wspólnikami) spółki. Liczba wspólników powinna wynosić 6 – 15 osób, w szkole może działać kilka miniprzedsiębiorstw. Uczniowie – wspólnicy miniprzedsiębiorstwa gromadzą potrzebny kapitał, sporządzają biznesplan, prowadzą badania marketingowe, wybierają produkt (lub usługę), a następnie organizują produkcję oraz sprzedaż. Prowadzą dokumentację finansową na wzór dokumentacji małych przedsiębiorstw (Podatkowa księga przychodów i rozchodów, ewidencja VAT-owska).

Szczegółowe zasady działalności określa regulamin młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa. Uczniowie, prowadząc miniprzedsiębiorstwo, podejmują prawdziwe ryzyko biznesowe – wnoszą do niego swoje udziały w formie gotówkowej, zarządzają finansami, płacą na ogólnych zasadach podatki, natomiast składki ZUS naliczane od rzeczywistej podstawy pomniejszone są 1000 razy. Rolę kas urzędu skarbowego i ZUS-u pełni rada rodziców danej szkoły.

Założenie młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa wymaga zgody dyrektora szkoły. Nad całością działań miniprzedsiębiorstwa czuwa nauczyciel – opiekun miniprzedsiębiorstwa. Wspólnikom w prowadzeniu miniprzedsiębiorstwa pomagają konsultanci biznesowi.

Nauczyciele – opiekunowie młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa na etapie tworzenia zespołu wspólników:

- są organizatorami zespołu
- współuczestniczą w ustalaniu zasad funkcjonowania zespołu, podziale ról
- skupiają się na kształtowaniu umiejętności społecznych, które w trakcie działania młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa będą doskonałe.

Na etapie działalności miniprzedsiębiorstwa:

- obserwują i moderują prace miniprzedsiębiorstwa
- wspierają wspólników w sytuacjach trudnych
- inspirują i motywują uczniów i uczennice
- są uważnymi słuchaczami, doradcami i negocjatorami
- pomagają w rozwiązywaniu problemów

- dbają o dobre relacje w grupie
- budują atmosferę efektywnej pracy i wzajemnego zaufania.

2. Podstawa programowa *ekonomii w praktyce* a program nauczania „Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo”

W programie nauczania zawarto wszystkie treści nauczania z podstawy programowej przedmiotu uzupełniającego *ekonomia w praktyce*.

Program zawiera niektóre treści nauczania wykraczające poza podstawę programową, są to:

- rejestracja młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa
- dokumentowanie działalności gospodarczej miniprzedsiębiorstwa
- działalność marketingowa w miniprzedsiębiorstwie.

Realizacja tych treści jest niezbędna dla prawidłowego funkcjonowania młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa. Uczniowie i uczennice rejestrują swoje miniprzedsiębiorstwo. Podczas rejestracji młodzieżowemu miniprzedsiębiorstwu zostaje nadany numer ewidencyjny, który pełni rolę jego NIP-u. Prowadzenie działalności gospodarczej narzuca wspólnikom obowiązek jej dokumentowania i rozliczania, a trudno sobie wyobrazić dobrze prosperującą firmę bez prowadzenia działalności marketingowej, dlatego też proponowany program ujmuje tę tematykę.

Znakomitym wsparciem dla nauczycieli przy realizacji tych treści są materiały i gotowe narzędzia dostępne na platformie internetowej „Szkola praktycznej ekonomii – młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo” www.praktycznaekonomia.edu.pl:

- **Program „Finanse”**, za pomocą którego miniprzedsiębiorstwo sporządza dokumenty księgowe i prowadzi rozliczenia, w szczególności dotyczące podatku dochodowego i podatku VAT. Łatwość obsługi programu finansowego pozwala uczniom na samodzielne prowadzenie dokumentacji młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa pod okiem nauczyciela– opiekuna jako obserwatora i moderatora działań uczniów. Użytkownikom programu „Finanse” udostępniamy czytelną instrukcję jego stosowania.
- **Vademecum dla ucznia**, w którym zawarto szczegółowy opis prowadzenia i dokumentowania działalności młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa oraz zamieszczono wzory prawidłowo wypełnionych dokumentów.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe zostały ujęte w trzy działy tematyczne, które odzwierciedlają charakter działalności młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa. Każdy z działów stanowi logiczny element całości programu:

I. **Planowanie działalności młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa**

Realizacja tego działu pozwoli uczniom poznać istotę działalności gospodarczej oraz cel i zasady tworzenia biznesplanu.

II. **Działanie młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa**

Podczas realizacji tego działu uczniowie poznają wszystkie etapy działalności gospodarczej: od rejestracji młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa, poprzez tworzenie strategii marketingowej i prowadzenie bieżącej dokumentacji, do prowadzenia rozliczeń finansowych. Podczas realizacji zajęć podejmowana jest również tematyka znaczenia etyki w prowadzeniu małej firmy.

III. Podsumowanie działalności młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa

Ten dział to okazja do zdobycia umiejętności przestrzegania procedur związanych z zamknięciem działalności gospodarczej, to również czas na analizę sukcesów i porażek przedsięwzięcia biznesowego, a także autorefleksję na temat własnych predyspozycji do samozatrudnienia.

Planując zajęcia z uczniami, nauczyciel powinien:

- przyporządkować cele edukacyjne zawarte w programie nauczania do danego etapu działania młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa
- zaplanować kolejność realizacji celów kształcenia w ramach danego działu
- zaplanować czas na realizację wybranych treści oraz celów kształcenia z uwzględnieniem możliwości swoich uczniów
- skorzystać z zaproponowanych sposobów osiągania celów, które są spójne z zadaniami edukacyjnymi (dostępne na platformie internetowej „Szkoła praktycznej ekonomii – młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo”) lub ustalić własne
- uwzględnić założone w programie osiągnięcia uczniów przy opracowaniu kryteriów oceniania
- korzystać z zaproponowanego wykazu tematów lekcji lub sformułować własne, które muszą spełniać jeden warunek - odzwierciedlać wszystkie cele edukacyjne zawarte w podstawie programowej przedmiotu *ekonomia w praktyce*.

Realizacja programu nauczania „Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo” daje nauczycielowi możliwość jego modyfikacji:

1. W ramach przedmiotu uzupełniającego *ekonomia w praktyce*:

- Nauczyciel decyduje o czasie i kolejności realizacji poszczególnych treści nauczania.
- Nauczyciel może wykorzystać zaproponowane w programie sposoby osiągania celów kształcenia lub zastosować własne.
- Nauczyciel może skorzystać z zaproponowanych w programie nauczania tematów (jednostek tematycznych), jednakże nie jest zobligowany do realizacji tych tematów, może zaproponować własne, musi jednak pamiętać o konieczności zrealizowania podstawy programowej przedmiotu *ekonomia w praktyce*.
- Do realizacji celów i treści nauczania przedmiotu *ekonomia w praktyce* nauczyciel ma do dyspozycji dostępne na platformie internetowej „Szkoła praktycznej ekonomii – młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo” materiały dydaktyczne, w tym gotowe scenariusze zadań edukacyjnych, które może modyfikować w zależności od potrzeb, może także zaproponować własne.

2. W ramach zajęć pozalekcyjnych:

- Nauczyciel określa zakres treści nauczania - może zrezygnować z tych treści, które są realizowane na zajęciach obowiązkowych (podstaw przedsiębiorczości, ekonomii w praktyce lub innych przedmiotów ekonomicznych), a uczniowie osiągnęli założone cele edukacyjne w takim stopniu, który pozwoli na prawidłowe funkcjonowanie młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa.
- Nauczyciel dobiera odpowiednie metody i formy nauczania – może skorzystać z gotowych scenariuszy lub zaproponować własne.

3. W obszarze oceniania:

- Na lekcjach *ekonomii w praktyce* nauczyciel może korzystać z zaproponowanych kryteriów, może też opracować własne.
- Zajęcia pozalekcyjne nie muszą być oceniane zgodnie z aktualnym rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych. Dominującą formą oceniania tych zajęć może być informacja zwrotna.

Pełnej realizacji zadań, a przez to osiągnięciu celów kształcenia i wychowania zawartych w programie nauczania, może sprzyjać zaangażowanie grupy osób, które będą wspierać przedsiębiorcze inicjatywy uczniów, dzielić się z nimi swoją wiedzą i doświadczeniem.

Takimi sojusznikami – konsultantami młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa mogą być:

- przedstawiciele lokalnego biznesu - z ich wiedzy i umiejętności może skorzystać dyrektor ds. finansów czy ds. marketingu
- dyrekcja szkoły umożliwiająca realizację przedsięwzięcia na terenie szkoły – np. wynajem lokalu na prowadzenie młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa
- nauczyciele szkoły, np. polonista może dokonać korekty językowej ulotek reklamowych, oficjalnych pism
- rodzice, którzy mogą pomóc w nawiązaniu kontaktów z lokalnym biznesem
- rada rodziców pełniąca rolę kas takich instytucji finansowych, jak urząd skarbowy czy ZUS.

3. Ocenianie w programie „Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo”

- Nauczyciel może wykorzystać kryteria oceniania zaproponowane w programie nauczania; może je modyfikować, a także ustalać własne kryteria oceniania.
- Przy ocenie osiągnięć nauczyciel powinien zwracać uwagę na to, co jego uczniowie osiągnęli indywidualnie oraz jako członkowie zespołu.
- Zgodnie z ideą programu ocenie powinna podlegać zarówno wiedza i umiejętności poszczególnych uczniów, jak również praca współników miniprzedsiębiorstwa jako zespołu.
- Ocena zespołowa powinna być wypadkową oceny działania współników i osiągniętych rezultatów.
- Na ocenę działań miniprzedsiębiorstwa nie powinny mieć wpływu tylko i wyłącznie uzyskane efekty finansowe, ważny jest wkład pracy i zaangażowanie współników w realizację poszczególnych zadań.
- Należy brać pod uwagę fakt, że na efekty finansowe mają wpływ również czynniki zewnętrzne, takie jak środowisko szkoły, status ekonomiczny potencjalnych klientów.
- Program nauczania „Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo” zawiera przykładowe karty oceny pracy zespołowej oraz indywidualnej, z których nauczyciel może skorzystać.
- Ocena pracy indywidualnej może mieć formę:
  - oceny dokonanej przez nauczyciela
  - oceny koleżeńskiej
  - samooceny.

Zaproponowane w programie nauczania „Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo” kryteria i formy oceny pozwalają nauczycielowi na wybór właściwych, dostosowanych do potrzeb i oczekiwań uczniów, z którymi pracują.

4. Materiały dydaktyczne do przedmiotu ekonomia w praktyce

Bogata oferta materiałów dostępnych na platformie internetowej „Szkoła praktycznej ekonomii – młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo” www.praktycznaekonomia.edu.pl pozwoli nauczycielowi na osiągnięcie założonych celów edukacyjnych z jednoczesnym uwzględnieniem potrzeb i oczekiwań uczniów.

Nauczyciel sam decyduje o wyborze określonych materiałów dydaktycznych, kierując się realizacją treści nauczania i osiągnięciem planowanych celów edukacyjnych.

Nauczyciel może skorzystać zarówno z materiałów ogólnodostępnych (zakładka **Warto wiedzieć**), jak i dedykowanych dla zalogowanych użytkowników (zakładka **Nauczyciel/Materiały dydaktyczne**).

Zakładka Warto wiedzieć - zakładka ogólnodostępna, która zawiera materiały teoretyczne z zakresu planowania działalności gospodarczej, marketingu, komunikacji i negocjacji, funkcjonowania zespołu oraz ABC działalności gospodarczej. Materiały te stanowią wsparcie w realizacji zajęć z uczniami w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz kształtowania umiejętności społecznych:.

Zakładka Nauczyciel/Materiały dydaktyczne (dla zalogowanych nauczycieli) zawiera:

- ✓ Zadania edukacyjne
- ✓ Vademecum dla ucznia
- ✓ Filmy dydaktyczne
- ✓ Prezentacje multimedialne.

Zadania edukacyjne to:

- Ćwiczenia – gotowe scenariusze, które mają wspólną strukturę – zawierają przewidywany czas realizacji, cele, metody i formy pracy, a także przewidywane osiągnięcia ucznia oraz sposób weryfikacji tych osiągnięć.
- Studia przypadków, które doskonalą umiejętność analizowania i wyciągania wniosków, prognozowania osiągnięć oraz samodzielnego dochodzenia do wiedzy.

Zalogowany nauczyciel może skorzystać z zadań edukacyjnych z dwóch poziomów: z poziomu kształtowanych umiejętności i z poziomu odniesienia ich do konkretnego etapu działania młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa.

Wszystkie zadania edukacyjne są zarówno wyświetlane na ekranie, jak i dostępne do pobrania na platformie jako pliki pdf.

Vademecum dla ucznia to poradnik, który przedstawia istotę gry edukacyjnej „Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo”, a także szczegółową instrukcję prowadzenia i dokumentowania działalności młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa. Szczególnie przydatne dla nauczycieli będą gotowe wzory dokumentowania działalności finansowej w rozdziale *Przykład*.

Poszczególne działy Vademecum dla ucznia są wyświetlane na ekranie oraz dostępne do pobrania na platformie jako pliki pdf.

Filmy dydaktyczne:

- „Marketing mix” - prezentuje podstawowe narzędzia marketingowe i ich rolę w zarządzaniu firmą (wg koncepcji 4P), czas trwania – 5 minut
- „Skuteczna sprzedaż” - prezentuje podstawowe metody zwiększania efektywności sprzedaży, czas trwania – 5 minut
- „Kalkulacja ceny” prezentuje elementy składowe ceny, czas trwania – 3 minuty
- „Trudna sztuka prezentacji” - wskazuje najczęściej popełniane błędy podczas występów publicznych, czas trwania – 5 minut
- „Etyka w biznesie” - pokazuje przykłady etycznego zachowania w małych firmach, wskazuje na długofalowe korzyści będące efektem etycznego postępowania firmy wobec otoczenia, czas trwania – 5 minut.

Każdy z w/w filmów może zostać pobrany z platformy i zapisany na dysku, co umożliwi wykorzystanie ich bez konieczności logowania się i dostępu do Internetu. Możliwość dostępu w trybie offline do plików z filmami zapisanymi na dysku będzie szczególnie przydatna w przypadku pracy na lekcji z komputerem bez konieczności połączenia z Internetem.

Prezentacje multimedialne:

- „Badanie rynku” - wyjaśnia istotę i cel badania rynku, omawia metody badania rynku oraz budowę formularza ankietowego.
- „Segmentacja rynku” - wyjaśnia istotę, cel oraz kryteria segmentacji rynku.
- „Budowa biznesplanu” - omawia strukturę biznesplanu zgodną z generatorem biznesplanu na platformie internetowej.
- „Analiza metodą SMART” - pokazuje, jak formułować cele z wykorzystaniem metody SMART.
- „Analiza SWOT” - wyjaśnia istotę analizy SWOT.
- „Dokumentacja finansowa” – służy jako wprowadzenie do zajęć: zapoznaje uczniów i uczennice z podstawowymi zasadami prowadzenia dokumentacji finansowej w firmie.
- „Public Relations” – pokazuje istotę PR i znaczenie budowania dobrego wizerunku dla efektów działania firmy.
- „Skuteczna promocja” – prezentuje istotę i cele promocji, formy promocji, reklamę jako formę promocji oraz cechy skutecznego przekazu reklamowego (AIDA).
- „Jak prezentować?” - przedstawia podstawowe zasady występów publicznych, elementy werbalne i niewerbalne prezentacji oraz zasady przygotowywania pomocy wspierających wystąpienie publiczne.

Każda z w/w prezentacji może zostać pobrana z platformy i zapisana na dysku, co umożliwi wykorzystanie ich bez konieczności logowania się i dostępu do Internetu. Możliwość dostępu w trybie offline do plików z prezentacjami zapisanymi na dysku będzie szczególnie przydatna w przypadku pracy na lekcji z komputerem bez konieczności połączenia z Internetem.

5. Realizacja treści nauczania z wykorzystaniem materiałów dydaktycznych

W programie nauczania „Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo” zaproponowane sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania uwzględniają materiały dydaktyczne dostępne na platformie „Szkoła praktycznej ekonomii – młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo”.

Ze względu na zróżnicowaną grupę odbiorców programu nauczania (uczniowie liceów i techników) szczegółowy wybór pozostawiono nauczycielowi. Nie jest on zobowiązany do realizacji wszystkich proponowanych materiałów dydaktycznych. Wyznacznikiem doboru materiałów musi być konieczność osiągnięcia założonych przez nauczyciela celów. Dysponując bogatym materiałem dydaktycznym, nauczyciel powinien opracować taki scenariusz konkretnych zajęć edukacyjnych, w którym weźmie pod uwagę konieczność zrealizowania podstawy programowej, uwarunkowania szkoły oraz możliwość i potrzeby swoich uczniów i uczennic.

Nauczyciel, budując scenariusz zajęć, musi pamiętać o roli, jaką pełni w programie „Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo” – ma być animatorem, moderatorem działań uczniów. Scenariusz powinien być zatem planem, który ukazuje twórczą sytuację procesu dydaktycznego, przede wszystkim działania uczniów. Nauczyciel powinien być w nim widoczny jako osoba wspomagająca proces uczenia się.

6. Budowa scenariuszy zajęć z wykorzystaniem proponowanych materiałów dydaktycznych oraz programu nauczania „Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo”

Proponujemy następujące etapy pracy nad scenariuszem zajęć dydaktycznych:

- Zapis tematu zajęć.
Temat zajęć może być wybrany spośród tematów (jednostek tematycznych) zaproponowanych w programie nauczania „Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo”, oczywiście nauczyciel może zaproponować własny sposób sformułowania tematu zajęć pod warunkiem, że będzie on odpowiadał celom nauczania zawartym w tym programie.
- Sformułowanie celów lekcji.
Nauczyciel ma możliwość wyboru celów zaproponowanych w programie nauczania, dokonania ich modyfikacji lub samodzielnego sformułowania celu.
- Określenie sposobów osiągnięcia celów.
Nauczyciel dobiera takie materiały edukacyjne, które pozwolą mu osiągnąć założone cele. W przypadku budowania scenariuszy zajęć do wybranego etapu działania miniprzedsiębiorstwa nauczyciel dobiera materiały edukacyjne z poziomu odniesienia ich do konkretnego etapu działania młodzieżowego miniprzedsiębiorstwa. Jeżeli zaś celem zajęć jest doskonalenie umiejętności społecznych, powinien wykorzystać materiały edukacyjne z poziomu kształtowanych umiejętności.
- Zaplanowanie udziału konsultanta biznesowego.
Udział konsultanta biznesowego w zajęciach z uczniami może znacząco uatrakcyjnić realizację programu nauczania. Należy jednak podkreślić, że zapraszając konsultanta na zajęcia, nauczyciel powinien kierować się przede wszystkim zasadnością jego obecności na danych zajęciach. Udział przedstawiciela np. ZUS-u będzie uzasadniony na zajęciach poświęconych wyliczeniu składek ZUS, pracownika urzędu skarbowego - rozliczeniu podatku,

-
- pracownika agencji reklamowej - opracowaniu strategii marketingowej.
- Ustalenie założonych osiągnięć ucznia.
W programie nauczania do każdego zagadnienia przypisano treści nauczania i oczekiwane umiejętności uczniów. W przypadku modyfikacji treści nauczania może pojawić się również konieczność modyfikacji umiejętności uczniów.
  - Ustalenie kryteriów i sposobów oceniania.
Nauczyciel ma możliwość wykorzystania kryteriów oceniania zaproponowanych w programie nauczania „Młodzieżowe miniprzedsiębiorstwo”, może również opracować własne kryteria. Niezwykle ważne jest to, by ocena pracy ucznia obejmowała zarówno ocenę ich pracy indywidualnej, jak i pracę zespołu.